

**Olga Jasińska-Cieślińska, Krystyna
Knyspel**

**Organy sądowe Wspólnot
Europejskich i Unii Europejskiej
przed reformą lizbońską**

Studia Lubuskie : prace Instytutu Prawa i Administracji Państwowej Wyższej
Szkoły Zawodowej w Sulechowie 8, 31-50

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

OLGA JASIŃSKA-CIEŚLIŃSKA

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie
stypendystka programu Stypendiów Doktoranckich PWSZ w Sulechowie
finansowanego przez budżet państwa oraz UE z EFS

KRYSTYNA KNYSPEL

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie
stypendystka programu Stypendiów Doktoranckich PWSZ w Sulechowie
finansowanego przez budżet państwa oraz UE z EFS

Organy sądowe Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej przed reformą lizbońską

1. Wprowadzenie

Od 1989 r. Europejski Trybunał Sprawiedliwości składał się z dwóch jednostek organizacyjnych, tj. Trybunału Sprawiedliwości (TS) i powołanego decyzją Rady Unii Europejskiej (zwaną dalej Radą) Sądu Pierwszej Instancji (SPI). Stąd też postanowienia traktatów i Statut Trybunału Sprawiedliwości dotyczył obydwu sądów¹. Sąd Pierwszej Instancji powołano w celu odciążenia Trybunału poprzez przekazanie części jurysdykcji TS, a co za tym idzie, wprowadzono typowy dwuinstancyjny system sądowniczy. Tym samym stworzono możliwość

---

¹ M.M. Kenig-Witkowska, *Ramy instytucjonalne Unii Europejskiej*, [w:] *Prawo instytucjonalne Unii Europejskiej*, red. M.M. Kenig-Witkowska, Warszawa 2006, s. 115.

sprawniejszego rozpatrywania i orzekania w sprawach, które były przedmiotem jego działania².

Do momentu wejścia w życie Traktatu Lizbońskiego (TL), tj. do 1 grudnia 2009 r., Europejski Trybunał Sprawiedliwości³ funkcjonował na podstawie przepisów Traktatu o utworzeniu Wspólnoty Europejskiej (TWE), Traktatu o utworzeniu Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (TEWEA), Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz Protokołu w sprawie Statutu Trybunału Sprawiedliwości z 2001 r., dołączonego do Traktatu z Nicei⁴ i Regulaminu Trybunału Sprawiedliwości z 1991 r.⁵

Na mocy Traktatu z Nicei wprowadzono zmiany organizacyjne polegające na tym, iż SPI uzyskał status samodzielnej jednostki, działającej w ramach swojej jurysdykcji (dzięki art. 220 TWE SPI zyskał rangę odrębnej instytucji wspólnotowej). Przepisy traktatowe wskazały, iż TS i SPI działały jako sądy odrębne, gdyż każdy w granicach swojej właściwości, zapewniał poszanowanie prawa przy wykładni i stosowaniu traktatów⁶. Jednak najistotniejszą kwestią tej reformy było wprowadzenie trójinstancyjnego sądownictwa Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej. Jako trzecią instancję prawodawcy uznali powoływane z woli odpowiednich instytucji WE, tzw. Izby Sądowe. Traktat z Nicei stanowił w art. 225 TWE, iż były one powoływane przez Radę jednomyślnie w dwóch przypadkach. Na wniosek Komisji Europejskiej (zwaną dalej Komisją) po konsultacji z Parlamentem Europejskim i TS, lub na wniosek TS po konsul-

---

² Z.J. Pietraś, *Prawo wspólnotowe i integracja europejska*, Lublin 2005, s. 387.

³ W języku angielskim nazywany *The Court of Justice*, słusznie zauważa A. Wentkowska, iż: „W literaturze można napotkać pewne rozbieżności co do posługiwania się tą właśnie nazwą, gdyż tłumaczenie jej nie jest we wszystkich językach jednakowe. Język francuski dla przykładu posługuje się identycznym znaczeniem tłumaczeń (*Cour de Justice des Communautés européennes*), ale już niemiecki nie używa słowa sprawiedliwość (*Gerichtshof der Europäischen Gemeinschaften*). Również w polskiej nomenklaturze część doktryny posługuje się Sąd Europejski (np. E. Pionek), stosuje się również nazwę Europejski Trybunał Sprawiedliwości (np. K. Wójtowicz, C. Mik)”, (A. Wentkowska, *Europejski Trybunał Sprawiedliwości i sądy krajowe. Doktryna i praktyka w stosowaniu prawa wspólnotowego*, Sosnowiec 2005, s. 21); czy też Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (M. Jeżewski, *Między wykładnią a tworzeniem prawa przez Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich*, [w:] *Wykładnia prawa Unii Europejskiej*, red. C. Mik, Toruń 2008, s. 137).

⁴ Dz.Urz. UE 2002/C 325/167.

⁵ Dz.Urz. WE z 4 kwietnia 1991r., L 176 z późn. zm.

⁶ K. Myszora-Kostrzewa, *Wprowadzenie do prawa Unii Europejskiej*, Warszawa – Poznań 2005, s. 73.

tacji z Parlamentem Europejskim i Komisją⁷. Oznaczało to, iż dwie wyższe instancje sądownictwa wspólnotowego funkcjonowały z mocy prawa, zaś trzecia instancja tylko i wyłącznie z woli organów WE. Należy tutaj również nadmienić, że powoływane Izby Sądowe miały mieć charakter sądów tematycznych, czyli do rozpatrywania spraw jednej kategorii. Nasuwa się pytanie – czy instytucje WE skorzystały z tej możliwości i tworzyły Izby Sądowe? Należy powiedzieć, że nie wykorzystały, jak do tej pory, z rozmachem tej kompetencji, gdyż powołano tylko jedną Izbę Sądową, tzw. Sąd ds. Służby Publicznej rozpatrujący spory pomiędzy instytucjami wspólnotowymi a ich pracownikami. Jak już wspomniano z art. 225a TWE wynikało, iż Izby Sądowe były właściwe do orzekania w pierwszej instancji w określonych kategoriach skarg. A w celu prawidłowego funkcjonowania, każda powołana Izba Sądowa miała za zadanie przyjąć swój regulamin proceduralny – oczywiście w porozumieniu z TS.

Należy zwrócić uwagę na rozróżnienie powyższych Izb Sądowych, przewidzianych i powołanych do życia art. 225a TWE i art. 140b TEWEA, od tak samo nazwanych składów orzekających TS i SPI⁸.

Struktura organów sądowych, po reformie wprowadzonej Traktatem z Nicei, przedstawiała się zatem następująco:

- 1) Trybunał Sprawiedliwości;
- 2) Sąd Pierwszej Instancji;
- 3) Izby Sądowe.

Siedzibą TS, SPI i Izb Sądowych, od początku istnienia organów wymiaru sprawiedliwości, był Luksemburg. Europejski Trybunał Sprawiedliwości, dziś zwany Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE), obok Parlamentu Europejskiego, jest najstarszą instytucją Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej, który jednocześnie uzyskał rangę organu o charakterze ponadnarodowym⁹.

Wszystkie trzy jednostki były niezależne zarówno od państw członkowskich, jak i pozostałych instytucji i organów wspólnotowych. Zatem, ani sędziowie, ani rzecznicy generalni TS czy też SPI nie reprezentowali państw –

---

⁷ E. Skibińska, *Sądy wspólnotowe*, [w:] *Wprowadzenie do prawa Wspólnot Europejskich (Unii Europejskiej)*, red. A. Wróbel, Kraków 2002, s. 244.

⁸ M.M. Kenig-Witkowska, *Ramy instytucjonalne...*, *op. cit.*, s. 138.

⁹ K. Witkowska-Chrzanowicz, *System instytucjonalny Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej*, [w:] *Podstawy prawa Unii Europejskiej. Zarys wykładu*, red. J. Galster, Toruń 2006, s. 169.

choć prezentowali różne systemy prawa krajowego¹⁰ – gdyż zgodnie z kanonami „państwa prawa” reprezentowali sądownictwo równe dla wszystkich członków WE i UE.

Zasady i sposób działania TS, SPI i izb sądowych określały przepisy traktatowe, statutowe i oczywiście ich wewnętrzne normy regulaminowe. TWE regulował istnienie organów sądowych w 26 artykułach¹¹, nadto do powyższego Traktatu dołączono Protokół w sprawie Statutu Trybunału Sprawiedliwości, a wraz z Traktatem z Nicei przyjęta została jego uaktualniona wersja. Natomiast kwestie proceduralne, dotyczące postępowań przed Trybunałem, określał Regulamin Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości¹².

Kompetencje oraz zasady funkcjonowania SPI określono również w części piątej, tytule pierwszym, rozdziale pierwszym, sekcji czwartej TWE, poczynając od art. 220 (były to przepisy odnoszące się także do TS), a także w nowym Statucie Trybunału Sprawiedliwości, w którym również uregulowano funkcjonowanie SPI¹³. Ponadto, od roku 1991¹⁴ SPI posiadał swój własny regulamin¹⁵.

TS, SPI, jak i Izby Sądowe, każdy w zakresie swojej właściwości stał na straży prawa wspólnotowego. Ich podstawowym zadaniem było zapewnienie przestrzegania i poszanowania prawa wspólnotowego oraz odpowiedniej wykładni w celu zapewnienia jednolitego stosowania postanowień traktatowych¹⁶. Z drugiej strony, w szczególności Europejski Trybunał Sprawiedliwości, jak już wcześniej wspomniano – zgodnie z art. 7 TWE – będąc jedną „z najstarszych” instytucji Wspólnot, realizując funkcję strażnika prawa wspólnotowego miał obowiązek współuczestniczyć w działaniach prowadzących do wypełniania określonych w Traktacie o Unii Europejskiej celów Unii Europejskiej. A co za tym idzie, tworzył „coraz ściślejszą unię między narodami Europy”, co osta-

---

¹⁰ C. Mik, *Europejskie prawo wspólnotowe. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 2000, s. 197.

¹¹ Art. 220-245 TWE.

¹² D. Kiedrowska, *Europejski Trybunał Sprawiedliwości*, [w:] *Prawo europejskie. Zarys wykładu*, red. R. Skubisz, E. Skrzydło-Tefelska, Lublin 2003, s. 101.

¹³ Protokół w sprawie Statutu Trybunału Sprawiedliwości z 2001 r. dołączonego do Traktatu z Nicei (*Protocol on the Statute of the Court of Justice, Treaty of Nice amending the Treaty on European Union, the treaties establishing the European Communities and certain related acts*, OJ C 80/01 s. 52-66).

¹⁴ K. Witkowska-Chrzanowicz, *System instytucjonalny...*, *op. cit.*, s. 177.

¹⁵ Regulamin SPI (*Rules of Procedure of the Court of First Instance of the European Communities of 2 May 1991*), który został zamieszczony na stronie internetowej: www.curia.eu.int/en/txts/acting/txt7.pdf.

¹⁶ K. Witkowska-Chrzanowicz, *System instytucjonalny...*, *op. cit.*, s. 169.

tecznie spowodowało, iż sąd ten znalazł się w centrum procesu unifikacji prawa¹⁷.

M. Jeżewski podaje, że: „(...) w dobie inflacji przepisów prawnych, w dodatku, pochodzących z różnych źródeł, organy stosujące prawo pełnią rolę strażników spójności systemu prawnego. Rola ta wymaga odejścia od tradycyjnego rozumienia zasady trójpodziału władzy, w której sędziowie byłiby jedynie »ustami ustawy«. Współcześnie wymagane jest podejście twórcze, które prowadzi do wyjaśnienia pojęć ogólnych i niejednoznacznych oraz wypełniania nieuniknionych luk prawnych”¹⁸.

2. Powołanie, skład, struktura i działanie Trybunału Sprawiedliwości

Słusznie zauważyła E. Krzysztofik, iż: „Pierwszym i najwyższym organem sądowym we Wspólnocie jest ETS. Jest to instytucja, która łącznie z SPI powołana została do czuwania nad poszanowaniem prawa w wykładni i jego stosowaniu. Charakter ETS oraz zakres jurysdykcji uniemożliwiają jednoznaczne określenie statusu tej instytucji. W literaturze przedmiotu podkreśla się, że posiada on charakter sądu konstytucyjnego (orzeka o nieważności aktu prawa wtórnego, dokonuje wykładni prawa wspólnotowego oraz udziela odpowiedzi na pytania prawne, kierowane przez sądy krajowe), sądu międzynarodowego (rozstrzyga spory między podmiotami prawa międzynarodowego), sądu administracyjnego (rozstrzyga skargi osób prawnych i fizycznych o zaniedbanie lub nieprzestrzeganie aktów prawa wspólnotowego), sądu cywilnego (skargi odszkodowawcze dotyczące działania Wspólnoty i jej funkcjonariuszy)”¹⁹.

W skład TS, co do zasady, wchodziły (i do dziś funkcjonują przy Trybunale Sprawiedliwości Unii Europejskiej²⁰) dwie kategorie członków – sędziowie i rzecznicy generalni. Ich status prawny był bardzo zbliżony, gdyż równa ranga sędziów i rzeczników w ramach precedencji zależała od długości urzędowania – w następnej kadencji sędziowie mogli być powołani na stanowisko rzecznika,

---

¹⁷ A. Potocki, *Rola Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich w unifikacji prawa*, „Palestra” 2000, nr 7-8, s. 166-167.

¹⁸ M. Jeżewski, *Między wykładnią a tworzeniem prawa...*, *op. cit.*, s. 137.

¹⁹ E. Krzysztofik, *Instytucje sądowe Unii Europejskiej*, [w:] *Zarys prawa instytucjonalnego Unii Europejskiej*, red. A. Kuś, Lublin 2009, s. 137.

²⁰ Zmiana nazwy Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości nastąpiła wraz z reformą lizbońską, tj. z wejściem w życie 1 grudnia 2009 r. Traktatu z Lizbony.

rzecznicy zaś – sędziego. Oznacza to, iż mandat członka TS był odnawialny (art. 223 TWE), a kadencja trwała 6 lat. Inne były tylko funkcje²¹. Sędziowie TS i rzecznicy generalni byli mianowani za wspólnym porozumieniem przez rządy państw członkowskich. Jak wynikało z art. 223 TWE, co trzy lata następowała częściowa zmiana składu sędziowskiego i składu rzeczników generalnych, na warunkach określonych w Statucie TS.

W skład Trybunału wchodził jeden sędzia z każdego państwa członkowskiego. Skład ten był wspomagany przez ośmiu rzeczników generalnych. Jeżeli Trybunał tego zażądał, Rada, stanowiąc jednomyślnie, mogła zwiększyć liczbę rzeczników generalnych²².

Sędziowie i rzecznicy generalni Trybunału byli wybierani spośród osób o niekwestionowanej niezależności i spełniający w sądowym prawie ustrojowym własnego kraju przesłanki powołania na najwyższe stanowiska sędziowskie²³ albo – jak wynikało z art. 223 TWE – byli prawnikami o uznanej kompetencji.

Statut TS w art. 13 przewidywał możliwość powoływania trzeciej grupy członków TS – sprawozdawców pomocniczych. Na wniosek Trybunału Rada, stanowiąc jednomyślnie, mogła postanowić o mianowaniu sprawozdawców pomocniczych i określić zasady, jakim była podporządkowana ich praca. Od sprawozdawców pomocniczych wymagało się – zgodnie z warunkami określonymi w regulaminie proceduralnym – aby uczestniczyli we wstępnych postępowaniach wyjaśniających w sprawach rozpatrywanych przez Trybunał oraz współpracowali z sędzią sprawozdawcą. Sprawozdawców pomocniczych mianowała Rada, wybierając ich spośród osób o niekwestionowanej niezależności i posiadających niezbędne kwalifikacje prawnicze. Przed podjęciem swych obowiązków wybrani ślubowali bezstronną i sumienną pracę oraz utrzymanie w tajemnicy treść obrad Trybunału.

Członkowie TS posiadali status osób niezależnych. Zgodnie ze Statutem TS nie mogli wykonywać żadnych funkcji politycznych, administracyjnych, jak również żadnej działalności zawodowej, nawet bez wynagrodzenia²⁴, chyba że

---

²¹ C. Mik, *Europejskie prawo...*, *op. cit.*, s. 198.

²² Art. 221-222 TWE.

²³ K. Witkowska-Chrzanowicz, *System instytucjonalny...*, *op. cit.*, s. 170.

²⁴ Sędzia uczestniczył każdego tygodnia w 3-5 przesłuchaniach, naradach w 5-7 sprawach oraz w posiedzeniach plenarnych dotyczących 8-10 spraw, do tego opracowywał własne sprawy, a wśród tych obowiązków winien znaleźć czas na fachową lekturę.

miała ona znamiona pracy akademickiej²⁵. Sędziowie i rzecznicy korzystali również z przywilejów i immunitetów przyznanych im *Protokołem w sprawie przywilejów i immunitetów Wspólnot Europejskich* z 1965 r., takich jak: immunitet jurysdykcyjny, immunitet w sprawach imigracyjnych, ułatwienia w sferze walutowej i wymianie walut, immunitet celny w związku z podjęciem obowiązków i ich zakończeniem co do ruchomości i samochodu do użytku osobistego, immunitet podatkowy, prawo do świadczeń socjalnych. Najważniejszym z wymienionych immunitetów był jurysdykcyjny, którego istnienie oznaczało możliwość korzystania z ochrony prawnej – także po zakończeniu funkcji – w stosunku do czynów popełnionych w charakterze oficjalnym²⁶, czyli w odniesieniu do działań podejmowanych przez nich w ramach czynności służbowych, obejmujący również słowa wypowiedziane lub napisane²⁷. Jednak, na mocy art. 3 Statutu TS, w wyjątkowych sytuacjach TS zasiadający w pełnym składzie mógł uchylić przyznane zarówno sędziemu, jak i rzecznikowi generalnemu immunitety.

Zgodnie z art. 223 ust. 3 TWE sędziowie wybierali spośród siebie na okres trzech lat prezesa Trybunału. Jego mandat był odnawialny. Prezes TS kierował i organizował prace Trybunału, wydawał zarządzenia, reprezentował Trybunał na zewnątrz i przewodniczył sesjom plenarnym²⁸.

Zadania sędziów Trybunału Sprawiedliwości miały i nadal mają (Trybunał Sprawiedliwości UE) charakter klasyczny, czyli należy do nich orzekanie w sprawach objętych jurysdykcją Trybunału w sposób bezstronny i świadomy, z zachowaniem tajemnicy narad i ze starannym działaniem na rzecz zapewnienia poszanowania prawa wspólnotowego, jego wykładni i stosowania. Rola rzeczników generalnych była mniej oczywista, gdyż TWE stanowił, iż jedynie wspomagali działania TS. Do obowiązków rzeczników generalnych, zgodnie z art. 222 TWE, należało publiczne przedstawienie, przy zachowaniu całkowitej bezstronności i niezależności, uzasadnionych wniosków w sprawach, które zgodnie ze Statutem TS, wymagały ich zaangażowania²⁹. Oznaczało to, iż rzecznicy generalni w danej sprawie (rozprawie) przygotowywali tzw. wniosek

---

²⁵ C. Mik, Nowak-Far, *Ocena Traktatu konstytucyjnego: wyzwania dla Polski*, red. J. Barcz, Warszawa 2003, s. 170.

²⁶ C. Mik, *Europejskie prawo...*, *op. cit.*, s. 199.

²⁷ Art. 3 ust. 1 Statutu TS.

²⁸ J. Helios, W. Jedlicka, *Podstawy wspólnotowego prawa europejskiego dla administratywistów. Zagadnienia podstawowe*, Legnica 2005, s. 55.

²⁹ J.C. Kamiński, *Unia Europejska. Podstawowe akty prawne*, Warszawa 2004, s. 268.

końcowy, zarówno w postępowaniu procesowym, jak i nieprocesowym. Wniosek rzecznika odczytywany był na posiedzeniu kończącym postępowanie sądowe, przed ostatecznym rozstrzygnięciem sprawy, i był konkretną propozycją zakończenia sprawy przed Trybunałem³⁰. Skład sędziowski, jeśli chciał uznać wniosek za ostateczny wyrok, musiał go przyjąć jednogłośnie. Jeśli choć jeden sędzia miał zastrzeżenia, wówczas każdy z nich wypowiadał się w sprawie i dopiero wtedy skład sędziowski ustalał wyrok w sprawie.

Jak podaje E. Skibińska: „Trybunał wyznacza na roczną kadencję Pierwszego Rzecznika Generalnego. Jego podstawowym zadaniem jest podział pracy między rzeczników, m.in. wyznacza on do każdej sprawy rzecznika w takim samym czasie, w jakim Prezes Trybunału przydziela do sprawy sędziego sprawozdawcę”³¹.

TS obradował w izbach³² lub w składzie wielkiej izby³³, na warunkach ustanowionych w Statucie TS. W przypadkach przewidzianych w Statucie TS mógł obradować również w pełnym składzie³⁴ (art. 221 TWE).

Przed reformą lizbońską sędziowie TS obradowali w pełnym składzie, rozpatrując sprawy wysokiej rangi, a w składzie wielkiej izby, gdy stroną był organ wspólnotowy bądź żądało tego państwo członkowskie. Matthias Herdegen podkreśla, iż: „Do chwili wejścia w życie Traktatu z Nicei praktyką było, iż poza tym wszystkie bezpośrednie skargi i wnioski o wydanie orzeczenia wstępnego mogą zostać skierowane bezpośrednio do izb, gdy ich stopień trudności, ich znaczenie lub też inne okoliczności nie wymagają rozpatrzenia sprawy w pełnym składzie (art. 95 § 1 Regulaminu). W praktyce sprawy skierowane

³⁰ K. Witkowska-Chrzanowicz, *System instytucjonalny...*, *op. cit.*, s. 171.

³¹ E. Skibińska, *Sądy wspólnotowe...*, *op. cit.*, s. 267.

³² Trybunał powoływał izby składające się z trzech lub pięciu sędziów. Sędziowie wybierali spośród siebie prezesów izb. Prezesi izb złożonych z pięciu sędziów wybierani byli na trzy lata. Ich mandat mógł być jednokrotnie odnowiony – art. 16 ust. 1 Statutu TS.

³³ Wielka izba składała się z jedenastu sędziów. Przewodniczył jej prezes Trybunału. Prezesi izb złożonych z pięciu sędziów oraz sędziowie mianowani zgodnie z regulaminem proceduralnym stanowili również część wielkiej izby. Wielka izba obradowała na żądanie państwa członkowskiego lub instytucji Wspólnot, które były stroną w postępowaniu – art. 16 ust. 2-3 Statutu TS.

³⁴ Trybunał Sprawiedliwości obradował w pełnym składzie w sprawach wniesionych na mocy art. 195 ust. 2, art. 213 ust. 2, art. 216 lub 247 ust. 7 Traktatu WE, art. 107d ust. 2, 126 ust. 2, 129 lub 160b ust. 7 Traktatu EWEA. Ponadto, jeśli Trybunał uznał, że wniesiona sprawa ma wyjątkowe znaczenie, po wysłuchaniu rzecznika generalnego mógł skierować tę sprawę do pełnego składu Trybunału art. 16 ust. 4-5 Statutu TS.

były do izby tylko w takim przypadku, gdy miały mniejsze znaczenie lub mogły zostać rozstrzygnięte na podstawie utrwalonego orzecznictwa. Izby z kolei mogły skierować do pełnego składu sędziowskiego sprawy zawisłe przed nimi lub do nich skierowane (art. 95 § 3 Regulaminu). Mniej więcej połowa wszystkich orzeczeń zapadała więc przed izbami³⁵.

Jak już wspomniano, Trybunał działał na posiedzeniach plenarnych lub przez izby. Izby były określane co do liczby i składu przez sam TS. Na czele każdej izby stał prezes wybierany na 3 lata – na takich samych zasadach, jak prezes Trybunału. Skład izb i nominacje prezesów izb były podawane do wiadomości publicznej w drodze publikacji w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich. Trybunał ustalał również kryteria, na podstawie których sprawy trafiały do poszczególnych izb³⁶.

Art. 17 Statutu TS zastrzegł, iż obrady Trybunału były ważne jedynie wtedy, gdy zasiadała nieparzysta liczba jego członków. Posiedzenia izb złożonych z trzech lub pięciu sędziów były wiążące przy obecności trzech sędziów, zaś obrady wielkiej izby jedynie wtedy, gdy było obecnych dziewięciu z jedenastu sędziów. Posiedzenia pełnego składu Trybunału były ważne, gdy zasiadało jedenastu sędziów. Dlatego też, w sytuacji nieobecności jednego z sędziów izby można było, zgodnie z warunkami określonymi w regulaminie proceduralnym, wezwać do uczestnictwa w obradach sędziego z innej izby.

Niezbędnym elementem funkcjonowania TS była również administracja sądu. Na jej czele stał sekretarz, który nie tylko kierował administracyjną działalnością Trybunału, ale również spełniał funkcje sądowe, które określał Trybunał. Stanowisko sekretarza obsadzano w drodze wyboru spośród kandydatów na okres 6 lat z możliwością reelekcji. Ówczesny regulamin Trybunału stwierdzał, że sekretarz wspierał Trybunał, izby, prezesa i sędziów w wykonywaniu wszelkich funkcji urzędowych³⁷. Pod kontrolą sekretarza pozostawała administracja TS, która zorganizowana była wówczas, jak i dziś, w pięć dyrektoriatów, takich jak: I Dyrektoriat składający się z Wydziału Bibliotecznego oraz Wydziału Badań i Dokumentacji, II Dyrektoriat Tłumaczeń, III Dyrektoriat Tłumaczeń Bezpośrednich, IV Dyrektoriat Informacyjny, V Dyrektoriat Administracyjny³⁸.

³⁵ M. Herdegen, *Prawo Europejskie*, Warszawa 2006, s.

³⁶ C. Mik, *Europejskie prawo...*, *op. cit.*, s. 201.

³⁷ *Ibidem*, s. 202.

³⁸ Szerzej: E. Skibińska, *Sądy wspólnotowe...*, *op. cit.*, s. 238.

3. Kompetencje Trybunału Sprawiedliwości

Traktat z Nicei umocnił pozycję TS jako sądu najwyższego. TS był sądem właściwym we wszystkich sprawach dotyczących Wspólnot Europejskich³⁹.

Jak podaje A. Wentkowska: „Trybunał jest związany postanowieniami Traktatu, co bezpośrednio można wywnioskować z treści art. 220 (»przy stosowaniu niniejszego Traktatu«). Ponadto sam przyznał, że nie może rozszerzać swoich uprawnień poza ramy traktatowe oraz że jest związany tekstem zawartych w nich przepisów. Oznacza to, że jego kompetencje ogranicza się wyłącznie do spraw przewidzianych traktatami konstytucyjnymi Wspólnoty. W tym też zakresie jurysdykcja Trybunału jest obowiązkowa i wyłączna»⁴⁰.

Do najważniejszych kompetencji Trybunału należało:

1. Rozpatrywanie odwołań od orzeczeń SPI⁴¹ – odwołanie to ograniczało się jednak tylko do kwestii prawnych. Podstawą odwołania mógł być:

- brak właściwości SPI,
- błąd proceduralny przed SPI, naruszający prawa skarżącego,
- naruszenie prawa wspólnotowego przez SPI⁴².

Zgodnie z art. 61 Statutu TS, jeśli odwołanie było zasadne, Trybunał Sprawiedliwości uchylał orzeczenie Sądu Pierwszej Instancji. Mógł on wydać orzeczenie ostateczne w sprawie, jeśli stan postępowania na to pozwalał lub skierować sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Pierwszej Instancji. Gdy sprawa została skierowana do ponownego rozpoznania przez Sąd Pierwszej Instancji, był on związany orzeczeniem TS co do kwestii prawnych. Zaś jeśli odwołanie wniesione przez państwo członkowskie lub instytucję Wspólnot, które nie interweniowały w postępowaniu przed Sądem Pierwszej Instancji, było zasadne, TS mógł określić, gdy uznał to za konieczne, które ze skutków

---

³⁹ *Ibidem*, s. 239.

⁴⁰ A. Wentkowska, *Europejski Trybunał Sprawiedliwości...*, *op. cit.*, s. 23.

⁴¹ Kwestie te szczegółowo określa art. 56 Statutu Trybunału Sprawiedliwości z 2001, dołączony do Traktatu z Nicei, Dz.Urz. UE 2002/ C 325/167. Prawo do wniesienia odwołania przysługuje w okresie dwóch miesięcy od powzięcia informacji o decyzji, od której podmiot chce wnieść odwołanie. Odwołanie to może być wniesione od orzeczenia końcowego SPI, od decyzji rozstrzygających częściowo spór co do istoty lub rozstrzygających kwestii proceduralnej, dotyczącej zarzutu braku kompetencji lub niedopuszczalności. Odwołanie może wnieść każda ze stron (osoby prywatne tylko wtedy, gdy decyzja sądu dotyczy ich bezpośrednio), państwa członkowskie i instytucje WE (z wyjątkiem spraw pracowniczych), które nie interweniowały wcześniej w postępowaniu.

⁴² Art. 58 Statutu Trybunału Sprawiedliwości.

uchylonego orzeczenia Sądu Pierwszej Instancji uważał za ostateczne wobec stron sporu⁴³.

2. Działania związane z funkcją strażnika prawa wspólnotowego w zakresie niewypełniania zobowiązań traktatowych przez państwa członkowskie – TS rozpatrywał powództwo o naruszenie prawa wspólnotowego przez państwo członkowskie, które mogło być zainicjowane⁴⁴ zgodnie z art. 226 TWE przez Komisję Europejską lub przez inne państwo członkowskie⁴⁵.

3. Kontrola legalności aktów tzw. wtórnego prawa wspólnotowego – w tym trybie kontrolowane były wszystkie wiążące akty wydawane przez organy Wspólnoty. TS kontrolował legalność aktów przyjętych wspólnie przez Parlament Europejski i Radę, akty Rady, Komisji i Europejskiego Banku Centralnego, inne niż zalecenia i opinie, oraz akty Parlamentu Europejskiego zmierzające do wywarcia skutków prawnych wobec podmiotów trzecich. W przypadku uznania ich za sprzeczne z pierwotnym prawem wspólnotowym były unieważniane *ex tunc*. W tych przypadkach powództwo wnioskujące o kontrolę legalności wspólnotowego aktu prawnego było wnoszone na mocy art. 230 TWE⁴⁶.

4. Wydawanie orzeczeń wstępnych – jeśli sędzia sądu krajowego lub Trybunału stosujący prawo wspólnotowe⁴⁷ podniósł wątpliwości co do jego wykładni i obowiązywania – mógł, a jeśli orzekał w ostatniej instancji – musiał, zawiesić postępowanie i zwrócić się do TS o orzeczenie co do rozumienia albo obowiązywania prawa wspólnotowego. Takie orzeczenie TS było wiążące w danej sprawie. Gdyby inne sądy – w przyszłości – miały podobne wątpliwości w tej samej kwestii, nie będą miały obowiązku uwzględnić orzeczenia

---

⁴³ Szerzej: K. Witkowska-Chrzanowicz, *System instytucjonalny...*, *op. cit.*, s. 177.

⁴⁴ Art. 227 TWE; Inicjacja przez inne państwo zdarza się bardzo rzadko. Państwa członkowskie wolą zwrócić uwagę na fakt naruszenia prawa Komisji, która prowadzi dalsze postępowanie. Tak stało się np. w sprawie 1471/78 Francja v. Wielka Brytania, Zb. Orz. 1979, s. 2923 – spór dotyczył regulacji brytyjskiej odnośnie rozmiarów oczek w sieciach rybackich – K. Myszcza-Kostrzewa, *Wprowadzenie do prawa...*, *op. cit.*, s. 82.

⁴⁵ K. Myszcza-Kostrzewa, *Wprowadzenie do prawa...*, *op. cit.*, s. 82.

⁴⁶ Szerzej: *ibidem*, s. 83-84

⁴⁷ Chodzi tu o wątpliwości dotyczące interpretacji Traktatu o Wspólnocie Europejskiej, ważności i interpretacji aktów instytucji Wspólnoty i EBC, interpretacji statutów organów powołanych aktem Rady, jeśli jest to przewidziane w tych statutach; K. Myszcza-Kostrzewa, *Wprowadzenie do prawa...*, *op. cit.*, s. 83-84.

wstępnego TS, ale jeśli będą orzekać w ostatniej instancji, a chciałyby podjąć orzeczenie odmienne, będą musiały ponowić pytanie prawne do TS⁴⁸.

Należałoby zaznaczyć, że ta procedura była potwierdzeniem znaczącej roli jaką odgrywał TS w zakresie integracji Wspólnot. Z drugiej strony zwraca się też uwagę, że powodowała wydłużenie postępowań przed sądami krajowymi, a w szczególności postępowań karnych, które przed sądami europejskimi, z uwagi na ich dużą liczbę, trwały bardzo długo. Procedura ta, czyli zawieszenie postępowania przed sądem krajowym podczas pracy TS nad orzeczeniem wstępnym w sprawie, jak już wspomniano, powodowała i powoduje znaczne wydłużenie postępowania krajowego, gdyż przeciętny czas trwania pracy TS w tej kwestii trwa dwa lata⁴⁹.

5. Stwierdzenie bezczynności instytucji wspólnotowych (art. 232 TWE)⁵⁰.

6. Orzekanie o odpowiedzialności odszkodowawczej Wspólnot Europejskich w przypadku dochodzenia roszczeń z tytułu odpowiedzialności deliktowej – tzw. postępowanie o naprawienie szkody wyrządzonej przez funkcjonariusza Wspólnoty (art. 235 TWE w związku z art. 288 ust. 2 TWE)⁵¹.

Słusznie zauważył M. Jeżewski, że: „(...) dyskusja na temat relacji pomiędzy wykładnią i tworzeniem prawa przez Trybunał Sprawiedliwości WE (TS), wydaje się szczególnie interesująca. Jest to (...) sąd, którego podstawą jest traktat międzynarodowy zawarty między państwami, nie zaś ustawa zasadnicza będąca wyrazem woli narodu jako suwerena. Oznacza to konieczność uważnego zwracania uwagi na mandat Trybunału, wyznaczony art. 220 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE) oraz art. 46 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) i polegający na zapewnieniu »poszanowaniu prawa w wykładni i stosowaniu [...] Traktatu« (...) Trybunał ma ogólny obowiązek dokonywania interpretacji Traktatu, który aktualizuje się w przypadku każdego z głównych rodzajów postępowań, tj. postępowania w sprawie naruszenia zobowiązań członkowskich (art. 226-228 TWE), postępowania w sprawie nieważności aktu wspólnotowego lub bezczynności instytucji wspólnotowych (art. 230-232

---

⁴⁸ Art. 234 TWE oraz K. Witkowska-Chrzanowicz, *System instytucjonalny...*, op. cit., s. 174-175.

⁴⁹ K. Witkowska-Chrzanowicz, *System instytucjonalny...*, op. cit., s. 175; szerzej: K. Myszora-Kostrzewska, *Wprowadzenie do prawa...*, op. cit., s. 85-87.

⁵⁰ K. Myszora-Kostrzewska, *Wprowadzenie do prawa...*, op. cit., s. 84.

⁵¹ Odbywało się ono w trybie szczególnym – na zasadach prawa wspólnego dla wszystkich systemów prawnych państw członkowskich. Szerzej: K. Myszora-Kostrzewska, *Wprowadzenie do prawa...*, op. cit., s. 87-88.

TWE), a także postępowania prejudycjalnego (art. 234 TWE). Każde z nich pozwala Trybunałowi na twórcze budowanie doktryn sądowych⁵².

4. Sąd Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich – powołanie, skład, struktura i działanie

W zakresie funkcjonowania SPI, Traktat z Nicei dokonał istotnych zmian. A. Wentkowska podkreśliła, iż: „Wprowadzone reformy ustanawiają nowy system wspólnotowej kontroli sądowej poprzez wzmocnienie pozycji Sądu Pierwszej Instancji, w postaci nadania mu autonomicznego charakteru. Generalna zmiana wprowadzona do art. 220 TWE uznaje, że »Trybunał Sprawiedliwości i Sąd Pierwszej Instancji, każdy w granicach swojej właściwości, zapewniają poszanowania prawa w wykładni i stosowaniu niniejszego Traktatu«. Oznacza to równorzędne uprawnienia Sądu Pierwszej Instancji (SPI) oraz nadanie mu generalnych kompetencji, które do tej pory były ograniczone⁵³.

TWE⁵⁴ stanowił, że w skład SPI wchodził co najmniej jeden sędzia z każdego państwa członkowskiego, a liczbę sędziów – zgodnie z przepisami – Statut Trybunału Sprawiedliwości⁵⁵ określił na 27.

Tak jak w TS, SPI miał swojego sekretarza, który zajmował się w dużej mierze kierowaniem sprawami administracyjnymi tej instancji, ale również pełnił funkcje sądowe (zadania porównywalne do zadań sekretarza TS).

Traktat z Nicei wprowadził możliwość powołania – na mocy Statutu TS – rzeczników generalnych, których rolę, podobnie jak w TS, było publiczne przedkładanie, w sposób całkowicie bezstronny i niezależny, opinii dotyczących przedmiotu rozstrzyganej sprawy. Należy dodać, iż nie występowali oni ani w imieniu Wspólnot Europejskich, ani państwa członkowskiego, a jedynie w interesie publicznym. Opinia przygotowywana przez rzecznika generalnego miała charakter poglądowy w odniesieniu do rozstrzyganej sprawy, która jednocześnie stanowiła ważny materiał ułatwiający analizę działalności wymiaru sprawiedliwości Wspólnot Europejskich⁵⁶.

⁵² M. Jeżewski, *op. cit.*, s. 138 i 145.

⁵³ A. Wentkowska, *Europejski Trybunał Sprawiedliwości...*, *op. cit.*, s. 84.

⁵⁴ Art. 224 TWE.

⁵⁵ M.M. Kenig-Witkowska, *Ramy instytucjonalne...*, *op. cit.*, s. 116.

⁵⁶ J. Justyński, *Instytucje i porządek prawny Unii Europejskiej na tle tekstów prawnych oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości*, Toruń 2003, s. 71-72.

Słusznie zauważa J. Justyński: „Trybunał nie jest wprawdzie związany opinią Rzecznika Generalnego, niemniej jednak wywiera on poważny wpływ na jego stanowisko. W literaturze zwraca się uwagę na fakt, iż opinie Rzeczników Generalnych odznaczają się większą zwartością, są bowiem dziełem jednego umysłu, podczas gdy stanowisko Trybunału jest rezultatem kompromisu osiągniętego przez zespół sędziów”⁵⁷.

Statut TS w tytule IV, dotyczącym SPI, przewidywał możliwość powołania jednego z sędziów do roli rzecznika. Działo się tak zawsze, gdy SPI zasiadał w składzie plenarnym⁵⁸. Art. 49 tego Statutu określał obowiązki spoczywające na rzeczniku generalnym SPI, przygotowującym uzasadnione wnioski w niektórych sprawach wnoszonych do Sądu – w celu wspomagania SPI w wykonywaniu powierzonego mu zadania. Kryteria wyboru tego typu spraw, jak też procedury wyznaczania rzeczników generalnych, określał regulamin proceduralny SPI. Członek Sądu wezwany do pełnienia obowiązków tak wyznaczonego rzecznika generalnego w konkretnej sprawie, nie mógł brać udziału w orzekaniu w tej sprawie.

Zgodnie z art. 224 Traktatu Nicejskiego członkowie TS i SPI – tak jak i po reformie lizbońskiej – wybierani byli spośród osób o niekwestionowanej niezależności i mogących zajmować wysokie stanowiska sądowe w krajowym systemie wymiaru sprawiedliwości. Mianowani byli za wspólnym porozumieniem przez rządy państw członkowskich na okres sześciu lat. Co trzy lata następowała częściowa (połowa) wymiana składu. Ustupający członkowie mogli być mianowani ponownie.

Podobnie jak w przypadku sędziów i rzeczników generalnych TS, art. 4 Statut TS zakazywał im wykonywania jakichkolwiek funkcji politycznych i administracyjnych, czy też wykonywać zarobkowej lub niezarobkowej działalności zawodowej, o ile Rada w drodze wyjątku nie zwolniła ich od tego zakazu.

Sędziowie wybierali spośród siebie na okres trzech lat prezesa SPI, którego mandat był odnawialny⁵⁹.

Na mocy regulacji nicejskich (art. 224 TWE) SPI ustanawiał swój regulamin proceduralny w porozumieniu z TS. Regulamin ten wymagał ostatecznego zatwierdzenia przez Radę, stanowiącą większość kwalifikowaną.

---

⁵⁷ *Ibidem*, s. 72

⁵⁸ M.M. Kenig-Witkowska, *Ramy instytucjonalne...*, *op. cit.*, s. 139.

⁵⁹ Art. 224 TWE.

Art. 224 TWE wskazuje, iż – z zastrzeżeniem odmiennych postanowień Statutu TS – postanowienia Traktatu Nicejskiego dotyczące TS stosowało się również do SPI, stąd niektóre kwestie w zakresie funkcjonowania obu instancji sądownictwa wspólnotowego pokrywały się.

5. Kompetencje Sądu Pierwszej Instancji

Jak wynika z wcześniejszych rozdziałów Sąd Pierwszej Instancji był sądem odwoławczym od orzeczeń Izb Sądowych (jeśli takowe zostały powołane, tzn. dziś już wiadomo, iż jak do tej pory, została powołana jedna Izba Sądowa w zakresie spraw pracowników instytucji wspólnotowych). Art. 225 ust. 2 TWE wskazywał, że jeśli orzeczenia wydane przez SPI na skargę wniesioną przeciwko orzeczeniu Izby Sądowej, w drodze wyjątku, na warunkach i w zakresie określonym przez Statut TS, mogły zostać poddane kontroli TS, jeśli zachodziło poważne ryzyko naruszenia jedności i spójności prawa wspólnotowego. Oznacza to, iż SPI w razie wątpliwości i braku dostatecznych środków prawnych mógł taką sprawę przekazać do rozstrzygnięcia TS.

Najczęściej jednak SPI był właściwy do rozpatrywania wniosków jako organ pierwszej instancji. Zgodnie z art. 225 TWE jego jurysdykcja obejmowała następujące kwestie:

- skargi o stwierdzenie nieważności aktu wspólnotowego (art. 230 TWE),
- skargi na zaniechanie działania prawotwórczego, czyli na bezczynność instytucji WE (art. 232 TWE),
- skargi odszkodowawcze przeciwko Instytucjom WE (art. 235 TWE w związku z art. 288 ust. 2 TWE),
- skargi dotyczące sporów pracowniczych, wnoszone przez funkcjonariuszy wspólnotowych przeciwko WE (art. 236 TWE)⁶⁰,
- skargi oparte na podstawie klauzul arbitrażowych umów prawa publicznego lub prywatnego, zawartych przez WE lub w jej imieniu (art. 238 TWE).

Dzięki zapisom jakie pojawiły się w Traktacie z Nicei, SPI otrzymał własną jurysdykcję, oznaczało to, iż nie rozpatrywał skarg powierzonych konkretnej Izbie Sądowej i zastrzeżonych na mocy Statutu TS dla samego TS. Statut mógł przyznać SPI właściwość również w innych kategoriach skarg⁶¹.

---

⁶⁰ Skarg pracowniczych nie rozpatruje Trybunał Sprawiedliwości.

⁶¹ Art. 225 ust. 1 TWE.

Po wejściu w życie Traktatu z Nicei do zakresu właściwości SPI włączono również, na mocy art. 225 ust. 3 TWE, rozpoznawanie pytań prejudycjalnych, przedkładanych na mocy art. 234 TWE, w poszczególnych dziedzinach określonych w Statucie TS. Takie przekazanie kompetencji mogło jednak nastąpić tylko w drodze jednomyślnej decyzji Rady, zgodnie z art. 245 TWE, na żądanie TS i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i Komisją, bądź na żądanie Komisji i po konsultacji z Parlamentem Europejskim i TS – tym samym zmieniając postanowienia Statutu, z wyjątkiem postanowień tytułu I. Tytuł I dotyczył statusu sędziów i rzeczników generalnych TS oraz SPI.

W związku z powyższym SPI otrzymał uprawnienie do wydawania orzeczeń wstępnych w dziedzinach określonych przez Statut TS. Należy jednak podkreślić, iż zakres ten został ograniczony do spraw, które w żaden sposób nie wpływały na jedność i spójność prawa wspólnotowego, gdyby takie – w jego odczuciu – się pojawiły, musiał przekazać je do rozstrzygnięcia TS⁶².

Nadto należy dodać, iż SPI był właściwy do rozpoznawania skarg, które swoją właściwością obejmowały TS wyłącznie w sytuacji, gdy wnosila je osoba fizyczna lub prawna. Wynikało to z art. 51 Statutu TS, który zastrzegał wyłączną jurysdykcję TS w sprawach wniesionych przez państwa członkowskie, instytucje WE i Europejski Bank Centralny (EBC). Oznaczało to, że TS rozpatrywał te same kategorie skarg⁶³, o ile nie były wnoszone przez podmioty prywatne. W przypadku omyłkowego złożenia pozwu, dokumentu do TS lub SPI, zgodnie z art. 54 Statutu TS, sąd, do którego złożono dokument, przekazywał dokumenty wg właściwości.

W ramach dalszego rozszerzania kompetencji SPI, T.T. Koncewicz sugeruje, iż: „(...) rzeczą wskazaną byłoby także poszerzenie jurysdykcji Sądu Pierwszej Instancji o skargi bezpośrednie składane także przez państwa członkowskie. Sam fakt, że skarżącym jest państwo lub instytucja, nie może z góry przesądzać, że Sąd Pierwszej Instancji nie korzysta z jurysdykcji także w tym zakresie. O tym raczej decydować powinno kryterium przedmiotowe, a więc wskazanie rodzaju spraw, w których kompetentny byłby Sąd Pierwszej Instancji, bez względu na to, kto jest skarżącym”⁶⁴.

⁶² A. Wentkowska, *Europejski Trybunał Sprawiedliwości...*, op. cit., s. 84.

⁶³ Art. 230, art. 232, art. 235, art. 238 TWE.

⁶⁴ T.T. Koncewicz, *Postępowanie przed Trybunałem Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich*, [w:] *Wymiar Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Wybrane zagadnienia*, red. M. Perkowski, Warszawa 2003, s. 189.

6. Izby Sądowe – „trzecia” instancja Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości

Warto nadmienić, iż zgodnie z art. 220 ust. 2 TWE, przy Sądach Pierwszej Instancji mogły funkcjonować sądy będące kolejną instancją sądownictwa wspólnotowego, tzw. Izby Sądowe (*judicial panels*)⁶⁵.

Izba Sądowa tworzona była na podstawie decyzji Rady⁶⁶, która działała jednomyślnie na wniosek Komisji i po zasięgnięciu opinii Parlamentu Europejskiego oraz TS lub na wniosek TS i po zasięgnięciu opinii Parlamentu Europejskiego oraz Komisji.⁶⁷ Oznaczało to, że instancja ta nie działała z mocy prawa, a jedynie w wyniku woli organów WE, które mogły, a nie musiały powoływać owe Izby Sądowe. Art. 225a TWE zezwalał na tworzenie Izb Sądowych rozpoznających w pierwszej instancji niektóre kategorie skarg wniesionych w szczególnych dziedzinach.

Szczegółowy zakres jurysdykcji danej Izby określała Rada, powołując Izbę. Zgodnie z art. 225a ust. 3 TWE, Izby Sądowe rozpoznawały skargi wniesione w szczególnych sprawach. Od orzeczeń wydanych przez Izby przysługiwało prawo wniesienia odwołania do SPI, ograniczone do kwestii prawnych lub – jeżeli było to przewidziane w decyzji ustanawiającej Izbę – obejmujące również kwestie faktyczne.

Na podstawie wcześniej wymienionych przepisów dotyczących Izb Sądowych, Rada powołała Decyzją Nr 2004/752/WE/Euratom z 2.11.2004 r.⁶⁸ przy SPI jedyną Izbę Sądową pod nazwą: Sąd do spraw Służby Publicznej. Organizacyjnie i instytucjonalnie Izba ta była częścią integralną Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, której członkowie mieli status podobny do statusu członków SPI⁶⁹.

W skład tego sądu wchodziło siedmiu sędziów, ale TS mógł – i nadal może – zażądać od Rady zwiększenia ich liczby. Sędziowie byli mianowani przez

---

⁶⁵ Traktat z Lizbony dokonał zmiany nazewnictwa organów sądowych Unii Europejskiej. Dziś mamy Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (przed reformą ETS), a w nim trzy instancje: Trybunał Sprawiedliwości (najwyższa instancja), Sąd (były Sąd Pierwszej Instancji), Sądy Wyspecjalizowane (przed reformą lizbońską Izby Sądowe).

⁶⁶ Decyzja ustanawiająca izbę sądową określała zasady organizacji izby i zakres przyznanej jej właściwości – art. 225a ust. 2 TWE.

⁶⁷ E. Skibińska, *Sądy wspólnotowe...*, *op. cit.*, s. 244.

⁶⁸ Decyzja Rady 2004/752/WE, Euratom z 2.11.2004 r. ustanawiająca Sąd do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej, Dz.Urz. UE L 333/2004, s. 7.

⁶⁹ M.M. Kenig-Witkowska, *Ramy instytucjonalne...*, *op. cit.*, s. 115.

Radę, stanowiącą jednomyślnie na okres sześciu lat, po konsultacji z komitetem składającym się z siedmiu osobistości wybranych przez byłych członków TS i SPI oraz prawników o uznanej kompetencji (jak również przy powoływaniu sędziów TS i SPI). Kandydatem mogła być każda osoba posiadająca obywatelstwo kraju należącego do UE i spełniająca warunki określone w art. 225a TWE⁷⁰.

Sędziowie Sądu ds. Służb Publicznych, wybierali spośród siebie prezesa Sądu na okres trzech lat, z możliwością odnowienia mandatu. Podobnie jak w wyższych instancjach, Sąd ten mianował również swojego sekretarza.

Na mocy art. 225a TWE każda nowo utworzona Izba Sądowa miała ustanawiać swój regulamin proceduralny – oczywiście w porozumieniu z TS, który wymagał ostatecznego zatwierdzenia przez Radę, stanowiącą większością kwalifikowaną. Należy także pamiętać, iż na mocy przepisów nicejskich, z zastrzeżeniem odmiennych postanowień decyzji ustanawiającej Izby Sądowe, postanowienia Traktatu z Nicei dotyczące TS oraz postanowienia Statutu TS stosowało się bezpośrednio do owych Izb Sądowych.

Jak podkreśla M.M. Kenig-Witkowska: „Tryb i procedura procesowa w Sądzie Pierwszej Instancji i Sądzie do Spraw Służby Publicznej jest porównywalna w dużym stopniu do obowiązujących w Trybunale, podobnie jak zadania prezesów i sekretarzy, przy czym w przypadku Sądu do Spraw Służby Publicznej w każdym stadium postępowania, w tym od chwili złożenia wniosku, Sąd może badać możliwość polubownego rozstrzygnięcia sporu i przyczynić się do osiągnięcia ugody”⁷¹.

7. Zakończenie

Zgodnie z zasadą jednolitości interpretowania prawa, a na mocy art. 292 TWE, państwa członkowskie zobowiązane zostały do rozstrzygnięcia sporów dotyczących wykładni lub stosowania prawa wspólnotowego tylko zgodnie z procedurą określoną w tym zakresie przepisami traktatowymi. Ustanowiony w latach pięćdziesiątych Trybunał, później zwany Europejskim Trybunałem Sprawiedliwości, już wtedy nosił znamiona sądu konstytucyjnego, gdyż miał rozstrzygać ewentualne spory kompetencyjne między organami Wspólnot Europejskich,

---

⁷⁰ Członkowie Izb Sądowych wybierani byli spośród osób o niekwestionowanej niezależności i mogących zajmować stanowiska sądowe – art. 225a ust. 4 TWE.

⁷¹ M.M. Kenig-Witkowska, *Ramy instytucjonalne...*, *op. cit.*, s. 144-145.

a tym samym zapewnić równowagę instytucjonalną. Nadto, jak już wspomniano, ówczesny i dzisiejszy Trybunał Sprawiedliwości kontrolował zgodność prawa wtórnego, to znaczy przepisów prawa wydawanych przez organy decyzyjne Wspólnot Europejskich z prawem pierwotnym, czyli prawem traktowym, które zgodnie z kanonami stanowione jest przez same państwa członkowskie. Z czasem zakres jego kompetencji rozszerzył się i zyskał cechy sądu międzynarodowego, który, stojąc na straży prawa wspólnotowego, miał za zadanie strzec przestrzegania wspólnie ustanowionych przez państwa członkowskie przepisów prawa, a jednocześnie rozstrzygać różnorodne spory powstające między członkami Wspólnot Europejskich.

Należy dodać, iż dokonana dziś reforma sądownictwa wspólnotowego nie spowodowała radykalnych zmian w zakresie funkcjonowania władzy sądowniczej w Unii Europejskiej. Jednak na mocy Traktatu z Lizbony, Europejski Trybunał Sprawiedliwości zyskał rangę instytucji Unii Europejskiej, gdyż w wyniku zmiany nazwy Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską na Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zmodyfikowano jego nazwę na Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, zaś Sąd Pierwszej Instancji nazwano Sądem, a Izby Sądowe zyskały miano Sądów Wyspecjalizowanych. Jak już wspomniano, przyznana wcześniej – tj. reformą nicejską – jurysdykcja pozostała taka sama dla każdej z instytucji sądownictwa unijnego. Jedną z wyraźniejszych zmian, jakie można zauważyć, to zapis dotyczący składu Sądu Pierwszej Instancji. W Nicei określono, iż miał być co najmniej jeden przedstawiciel państwa członkowskiego, a w wyniku tego zapisu podkreśla się, iż często była duża liczebność członków tej instancji. Natomiast w Lizbonie wskazano już konkretną liczbę 27, co oznacza, iż dziś zarówno w Sądzie, jak i w Trybunale Sprawiedliwości praktykuje się zasiadanie po jednym reprezentancie z każdego państwa.

Judicial bodies of European Communities and the European Union before the Lisbon Reform Treaty

Summary

Following the Treaty of Nice the European Court of Justice became a three-instance body of the system of justice of European Communities, while only

following the Treaty of Lisbon did it acquire the status of a European Union institution (the Court of Justice of the European Union). The treaty of Nice stipulated the establishment of the Court of Justice as the supreme court and its two lower instances: the Court of First Instance and specialised courts. The article discusses the jurisdiction of these institutions of the EU administration of justice as determined by the provisions of the Treaty of Nice, the Statutes and procedural regulations of the Court of Justice and the Court of First Instance as well as the legal status and competences of judges, advocates-general and auxiliary reporting judges.

Gerichtsorgane der Europäischen Gemeinschaften und der Europäischen Union vor der Lissabon-Reform

Zusammenfassung

Der Europäische Gerichtshof wurde aufgrund der Nizza-Reform zu einem dreistufigen Justizorgan der Europäischen Gemeinschaften. Kraft des Vertrages von Lissabon erlangte er dann den Rang einer Institution der Europäischen Union (Gerichtshof der Europäischen Union). Kraft des Vertrages von Nizza wurde der Gerichtshof zum obersten Gericht, dazu kamen noch zwei niedrigere Instanzen, das Gericht der Ersten Instanz und die Gerichtskammern. In der Bearbeitung wurde die Gerichtsbarkeit dieser Institutionen des Unionsgerichtswesens besprochen, die durch die Vorschriften des Vertrages von Nizza, die Satzung des Gerichtshofes, die Vorschriften des Gerichtes der Ersten Instanz oder ihre Verfahrensordnungen bestimmt wird. Darüber hinaus wurden der Rechtsstatus und der Kompetenzbereich der Richter, der Generalbeauftragten und der Hilfsberichterstatter dargestellt.